

Buletin
INFORMATIV

Anul XXII • nr. 12 (259) • Decembrie • 2013

CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE

Buletin
INFORMATIV

Anul XXII • nr. 12 (259) • Decembrie • 2013

MINISTERUL CULTURII

CENTRUL NAȚIONAL PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE

013701 București • Piața Presei Libere nr. 1 • corp B 1

• etaj V / VI • telefon/fax 021- 317 89 70

www.centrul-cultura-traditionala.ro

e-mail: contact@cncpct.ro

Director: Ciprian OGRĂZEANU

Redactor coordonator: Oana Gabriela PETRICĂ - director adjunct

Colectiv redacțional:

Mihaela CIORCILĂ (secretar de redacție) • Dănuț DUMITRAȘCU

Elena GAVRILUȚIU • Mirela MIHĂILĂ

Difuzare: Mariana COMAN

Coperta I - Dana ILEA (Cluj-Napoca) - *Nașterea Domnului*

Coperta IV - Valentin CRUCIANU (București) -
Obiceiuri de iarnă

Fotografii de Rodica Dinache

ISSN 1224 - 6921

Tehnoredactare: Anca Cristina VERGULESCU

Costel BOGATU (București) - Sărbători de iarnă

Fotografie de Marian Coporan

La mulți ani sărbătoriiilor acestei luni:
Laczko Aranka - pictor naiv
Costel Bogatu - pictor naiv
Valentin Crucianu - pictor naiv

**Crăciun fericit și
la mulți ani!**

Cuprins

Cercetare aplicată

Lecția de viață, lecția de artă. Întrebări și răspunsuri (III) 3

(Dr. Corina MIHĂESCU)

Bungherii - o ceată de feciori specială (I). 12

(Dr. Iuliana BĂNCESCU)

Proiecte culturale

Micul românaș 17

(Anamaria STĂNESCU)

Agenda decembrie 2013 19

Ecouri

Manifestări etnoculturale harghitene 35

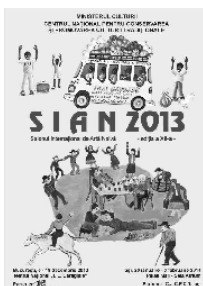
(Elena GAVRILUȚIU)

Ipostaze etnografice la Galați. 38

(Dănuț DUMITRAȘCU)

Expoziția Națională de Artă Naivă - ediția a XLV-a 42

(Cosmin BLOJU)

SIAN 2013

Salonul Internațional de Artă Naivă ediția a XII-a

Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, cu sprijinul Ministerului Culturii, organizează cea de-a XII-a ediție a **Salonului Internațional de Artă**

Naivă, la București, în perioada 5-19 decembrie 2013, la Teatrul Național „I. L. Caragiale”, Foaier - Sala Mică. Expoziția va fi itinerată la Iași, în perioada 20 ianuarie - 3 februarie 2014, la Palas Mall - Sala Atrium.

SIAN este cea mai amplă selecție de pictură și sculptură naivă la nivel național și cu participare internațională, care reunește, din doi în doi ani, pe cei mai reprezentativi artiști naivi din România și din străinătate.

Proiectul CNCPCCT are ca scop principal promovarea artei naive în spațiul românesc și în întreaga lume.

Lucrările care vor fi expuse la **SIAN** prezintă lumea de azi și de ieri, repere străvechi învrednicite cu înțelesuri noi, evocări, reconstituiri sentimentale, povești cotidiene.

Pe simeze vor fi prezenți unii dintre cei mai apreciați artiști naivi din: Argentina, Polonia, Spania, Serbia, Ucraina, Ungaria și din România.

Cele mai valoroase lucrări vor fi premiate de un juriu de specialitate.

SIAN va fi vernisat:

- la București - joi, 5 decembrie a.c., orele 14,00 la Teatrul Național „I. L. Caragiale” (Foaier - Sala Mică), Bulevardul Nicolae Bălcescu nr. 2, București (accesul și prin str. Tudor Arghezi);
- la Iași - marți, 21 ianuarie 2014, orele 14.00 la la Palas Mall - Sala Atrium. Prin locațiile selectate, oferim posibilitatea unui public larg de a se întâlni cu arta naivă contemporană și proiectele culturale ale CNCPCCT și instituțiilor partenere:
  - Teatrul Național „Ion Luca Caragiale”
  - Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași

Cercetare aplicată

*Și în acest număr al Buletinului Informativ,
continuăm dialogul cu meșterul Nicolae Purcărea.*

Leția de viață, lecția de artă

Întrebări și răspunsuri (III)

C.M.: – *Vă considerați un erou?*

N.P.: – Erou? Nu! Eu am fost un simplu soldat care a luptat pentru un ideal. Ce ne-a animat în luptă? Credința în Dumnezeu și dragostea de neam!

C.M.: – „Închisorile” dumeavoastră au fost atât de dense în ani, în suferințe și umilințe îndurate în atâtea locuri de tortură și prigoană, încât chiar și numai enumerarea lor pare dificilă: Pitești, Alba Iulia, Caracal, București, Pitești, Craiova, Pitești, Poarta Albă, Jilava, Gherla, Codlea, Lătești, Noua Culme, Periprava, Galați, Jilava, Aiud...

Aș dori să selectați din volumul de memorii pe care l-ați lansat de curând, în prezența a sute de oameni, câteva fragmente din mărturisirea dumeavoastră zguduitoare...

***

„Scriu, dar pana mea preferată nu este condeiul, ci dalta. Cu ea, cu dalta, am scris în lemn durerea, zbuciumul, sensibilitatea, spiritualitatea și geniul poporului român. Cu ea mi-am găsit libertatea. Cuvintele mele sunt sărace, nu pot reda pe de-a-ntregul trăirile, zbatările și mai ales teroarea psihică, mult mai grea decât cea fizică. Transformarea omului în contrariul

lui, spălarea creierului nu sunt elemente senzaționale, înfățișate aici pentru a da lucrării efecte gazetărești, ci sunt realități dureroase, pe care toți cei trecuți prin moara comunistă au trebuit să le îndure. (...)

*

Scriu pentru ca generațiile ce vor veni să știe că în alte vremuri, copii crescuți în frică de Dumnezeu și dragoste de neam și-au dat viața pentru apărarea altarului și a etniei de care aparțineau. (...)

*

Sunt în haită, de aceea sunt puternici. Urlă, fiindcă au venit pe tancuri, urlă pentru a băga spaima în oameni. Teroarea, frica, spaima... «Urlă, tovarășe, și fii vigilent, căci prin vigență vom duce lupta de clasă!» Și iarăși: «Tovarășii... să urlați, să urlați, să urlați!»... (...)

*

Omul este un produs al spațiului și al timpului în care s-a născut, a trăit, a dat roade și apoi s-a dus.

Altfel spus, este un fruct al „tiparului natal”, al „matricei stilistice” în care a trăit, după cum spune Blaga. (...)

*

Tot în 1940 s-a schimbat regimul politic. Bucurie mare: au scăpat legionarii de prigoană! Am intrat repede în Frăția de Cruce. Am făcut politică? Hotărât: Nu! În Frățiile de Cruce nu s-a pomenit așa ceva: se făcea educație creștină și naționalistă.

*

Frăția de Cruce: o frăție care, trecută prin focul jertfei, s-a dovedit a fi sfântă, o frăție ce s-a pus stavilă în calea hidrei comuniste. Câți vor fi suferit, câți vor fi murit, câți sfinți și câți eroi ne vor spune istoria și legendele de mâine! (...)

*

«Bolșevicii» eram noi, niște copii între doisprezece și douăzeci de ani, încarcerați la Pitești cu pedepse de la 10 la 25 de ani pentru «crima» de a fi făcut parte din Frățiile de Cruce. (...)

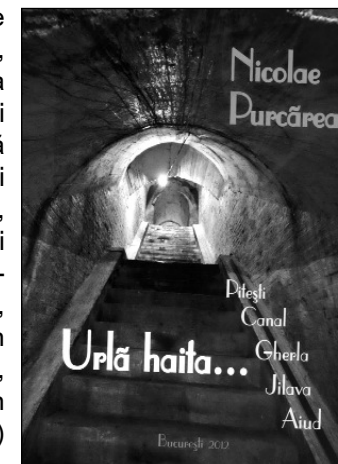
*

Gamelele înșirate de-a lungul lagărului în așteptarea hârdăului cu zeamă rămân poate imaginea cea mai reprezentativă a lagărului de la Caracal.

Atmosfera era apăsătoare: lume multă, naționalități diferite (români, unguri, sași, polonezi, evrei), confesiuni de tot felul (ortodocși, catolici, musulmani, protestanți), categorii sociale diverse, bărbați și femei -

acestea din urmă separate într-un țarc de sârmă ghimpată. De-a valma cu toții, vinovați și nevinovați, formam marea masă a deținuților politici de atunci, suspectați a fi «dușmani ai poporului». Ce adunătură peștrită și ciudată! Oameni simpli și intelectuali, muncitori, profesori universitari, țărani, studenți - amestecați la un loc. Îmi amintesc cum ne uitam toți, cu multă admirație, la profesorii mari: Dragoș Protopescu, P. P. Panaitescu, Onisifor Ghibu, Napoleon Crețu, Ion Ciolan, Victor Jinga, dr. Căliman, dr. Suci Sibian și alții. Timpul trecea în neștire și incertitudinea ne măcina viața. (...)

*

Eu, de pildă, am susținut în 1946 o lucrare cu tema amplă «Tineretul și misiunea lui», inspirată din operele politice ale lui Eminescu, Iorga, Cuza și ale altor cărturari naționaliști ca Aurel Popovici, Traian Brăileanu, Octavian Goga. Scopul a fost acela de a mobiliza puterile sufletești ale tineretului către Dumnezeu și neam. Studenții țărăniști, care dețineau atunci conducerea Asociației «Andrei Mureșanu», au recunoscut că o forță națională mai puternică decât a lor - cea legionară - începuse să se manifeste în Academie. (...)

*

La sfârșitul anului 1947, după abdicarea Regelui Mihai, am fost arestat și ținut în beciul Vilei Popovici (în perimetrul actualului SRI) până în ianuarie 1948, împreună cu mai mulți legionari din Brașov. După zece zile am fost eliberați, fără să ne întrebe cineva ceva. (...)

*

La Craiova am stat la un moment dat în celulă cu domnul Marinache, membru al PNT (tot grupul țărăniștilor era la Craiova). Nu știu ce profesie avea, dar era un om foarte cult. Într-o zi l-am văzut în închisoare și pe domnul Coposu, care îi arăta avocatului Bentoiu cât slăbise, de putea să-și petreacă paltonul peste trup. În altă zi l-am auzit pe profesorul dr. Jovin spunându-le celor din curte:

– Luați, mâncați din buruienile astea, că le veți duce dorul!

Era vorba de buruienile grase și pline de vitamine din preajma gropii unde se vărsau tinetele și toate murdăriile închisorii. Câtă dreptate avea profesorul Jovin, căci în scurt timp toți urma să devenim distrofici! (...)

*

Cine se gândea atunci, în 1949, că vor trece atâtia ani - patruzeci! - până vom fi liberi? Și oare câți dintre noi vor mai fi trăind după atâtia ani? Unii au fost împușcați de Securitate, alții au pierit în închisoare, alții au murit de boli sau de bătrânețe. (...)

*

Chiar dacă noi, cei din muntii, n-am obținut vreo izbândă, totuși am fost o mărturie că poporul român a opus rezistență dorinței comuniste de a ne bolșeviza. Asta e cel mai important: că prin jertfa noastră am înscris o pagină de demnitate în istoria poporului român, că am fost o oază de lumină și speranță pentru poporul cotropit de hoardele bolșevice, că sângele morților noștri a spălat rușinea atâtor lașități și trădări. (...)

*

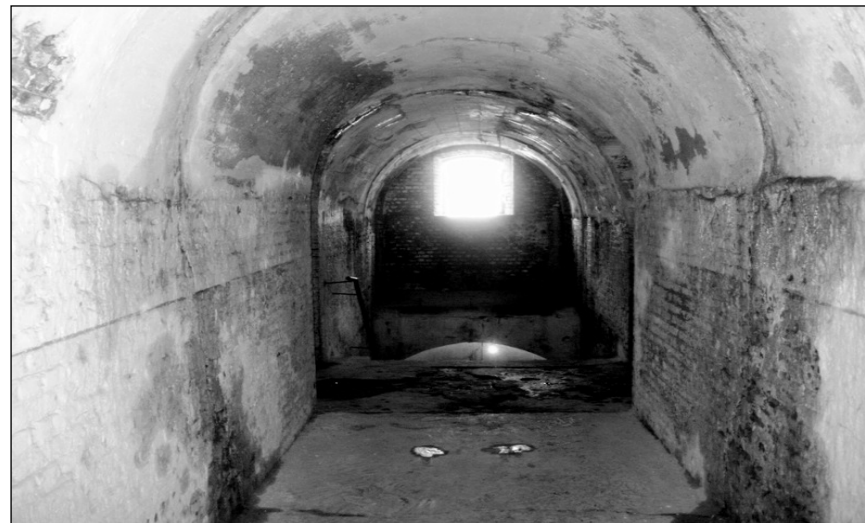
Am ajuns la Pitești în vara lui 1950, venind de la Craiova, cu o condamnare de 7 ani pentru «crimă de uneltire împotriva orânduirii socialiste». (...)

*

Imagini din Fortul 13 al Închisorii Jilava, 2013

Fotografii de Aura-Andreea Petre

Într-o cameră am fost băgați, în vara anului 1950, vreo patruzeci de studenți, arestați din toate centrele universitare din țară și de la toate facultățile (Medicină, Filosofie, Politehnică, Drept, Academia Comercială), condamnați la muncă silnică. (...)

*

Fiecare avem de învățat câte ceva de la ceilalți: ba poezii, ba limbi străine, ba istorie și câte și mai câte obiecte de studiu! Eram avizi după noutăți științifice, după tot ceea ce ar fi putut clădi și întări edificiul nostru intelectual și spiritual. Câte povești nu s-au spus, câte cărți nu s-au analizat, câte personaje nu s-au caracterizat! Și toate din memorie, căci nu aveam nici măcar o carte sau un petic de hârtie! Dacă erai prins cu așa ceva, te aștepta izolarea, pedeapsă aspră, pe care o executai în celule anume pregătite sau la «Neagra» - camera fără lumină - și asta când era gerul mai mare!

Totuși pe ceva trebuia scris până ce reușeai să memorezi tot, așa încât, trecând peste frică și peste pedepsele de la izolator, ne-am confecționat un fel de «caiete»: plăcuțe mici de lemn, unse cu un strat de săpun umed și pudrate cu DDT (praf alb pentru dezinfectie, contra păduchilor și a ploșnițelor). Făcusem o adevărată industrie! Drept creion aveam un vârf de sârmă sau un bețișor cu care zgâriam tăblița. Mai scriam și direct pe săpunul pe care îl primeam ca rație săptămânală, pe talpa bocancului, dată și ea cu săpun și DDT sau pe câte o bucatică de geam spart pe care o găseam câteodată - rar - pe undeva. Toate acestea erau ascunse cu mare grijă de vigilența gardienilor, căci constituiau infrațiuni grave. (...)

*

– Bandiților, urla Țurcanu ca un bezmetic, trebuie să vă faceți demascarea! De aici nu veți scăpa decât morți!

Apoi ni s-a ordonat trecerea în poziție. Ce însemna această poziție? Trebuia să te așezi pe marginea priciului, cu mâinile pe genunchi și capul în jos. Nu aveai voie să te miști, să întorci capul la dreapta sau la stânga.

– Să gândești, banditul! Gândește! Să spui și laptele pe care l-ai supt din țâța mă-tii! Să dai din tine toată otrava legionară, să demaști tot ce n-ai spus la Securitate: pe cine ai mai lăsat afară, ce legături ai mai avut... Să verși tot din tine!, țipa Țurcanu. (...)

*

Dar cum să descriu durerea din suflet? Căci suferința din trup devenise suportabilă în comparație cu durerile sufletești, cu amărăciunea care ne îneca inima...

Statul în această poziție, care cu timpul s-a dovedit a fi cea mai barbară tortură, te ducea la disperare, la nebunie, te făcea să dorești să fii chemat la raport și apoi la bătaie, căci bătaia de multe ori te mai dezmorțea, îți puneă în mișcare sângele parcă încremenit. Dar ce folos?! Iluzia dezmorțirii trecea repede. (...)

*

Sub pat era loc îngust, caprele de scândură erau una lângă alta și greu te strecurai pe sub ele, căci durerile trupului anchilozat și rănile lipite de sângele închegat pe haine nu te lăsau să te miști în voie. Acolo, sub pat, trebuia să mănânci, să sorbi zeama din gamelă, să lingi ca un câine, ca mâța, ca porcul. Dar cum să mănânci, când gura îți era zdrobită, maxilarele înțepenite, iar limba strivită sau umflată? Dar cui îi păsa? Trebuia să bei zeamă. Nu conta că era opărită sau rece sau cum era, trebuia să o bei!

Foștii tăi camarazi, acum reeducați, te forțau să faci tot ce era mai groaznic, mai dureros, mai neomenos.

A fost greu când ne-au obligat să ne spălăm cămășile în gamela din care mâncam, dar a fost de-a dreptul îngrozitor când ne-au obligat să urinăm și să ne facem alte nevoi în ea și apoi să le bem, să le mâncăm, «că doar sunt ale tale, banditul!». Atunci doreai să mori, să termini odată cu toate. Te apuca scârba, greața, vomitai, dar te puneau să mănânci și voma, și tot. Iertat să fie dezgustul, care și azi mă încearcă!

Singurătatea care te cuprindea era sfâșietoare. Nu mai aveai pe nimeni și nimic. Din tine nu mai rămânea decât instinctul de conservare și dramul, sâmburele de sfințenie. Rugăciunea ți-o făceai în gând, iar crucea, cu limba în gură.

*

Reeducarea a fost un proces bine gândit până în cele mai mici amănunte. Întâi erai bătut, ca să scoată de la tine tot ce știai, tot ce era anticomunist. Erai făcut robot. Și ca să nu rămâi o victimă, te obligau ca și tu să bați, să torturezi pe alții, devenind, la rândul tău, călău. Parcă în fund de iad se petreceau toate! Parcă nu mai era nici zi, nici noapte, parcă nici soare nu mai era. Trăiam cele mai cumplite stări apocaliptice. Era o luptă a satanei, care voia ca prin frângerea trupului să neantizeze sufletul, să scoată din noi fărâma de dumnezeire. Noi eram pregătiți de luptă, de suferință, dar nu ne gândisem niciodată că lupta avea să fie cu însuși satana. De aceea, mlaștina ne cuprindea încet. Cu cât ne zbăteam mai mult, cu atât parcă ne afundam mai tare și o deznădejde fără margini înnegura cerul speranțelor noastre. (...)

*

Înjurătura și flăcăările din ochii lui erau aidoma satanei. «Crușoiul mamei voastre de bandiți!» - înjurătura asta a lui m-a urmărit tot timpul. Atunci mă îngrozea, mă spinteca, iar acum, în visele pe care încă le mai am, parcă satana vine iarăși și strigă, urlă, iar eu mă zbat și țip în somn. Toată viața - și altă viață, dacă aș avea - nu voi scăpa de acest coșmar sau, mai bine zis, de imaginea satanică a lui Țurcanu și de înjurătura lui.

*

- Nu mă interesează dacă vă reeducați, dar demascarea trebuie, vii sau morți, să o faceți! Să lepădați totul din voi! Totul, bandiților! Și nu veți muri când vreți voi, ci când o să vrem noi!

*

Se apropiau Sfintele Paști, un prilej bun de a distruge «mitul»: Mesia, Învierea, Maica Domnului. De toate trebuia să te lepezi. Cu o frenezie diabolică, sistemul s-a pus în mișcare. În loc de cruce s-au cioplit falusuri, pe care trebuia să le săruți. Pornografia a înlocuit sfințenia. Rugăciunile și Prohodul au fost substituite cu scrieri obscene. Noi trebuia să ne târâm în genunchi, sărutând falusul. Toată Săptămâna Mare ne-am târât, ne-am umilit. Nu rănile ne dureau, ci adâncurile noastre sufletești, ciuruite, zdrobite în teascul acesta al satanei.

Credința era ultimul resort al rezistenței noastre sufletești. Cu o insistență diabolică eram întrebați: «Mai crezi în Dumnezeu?». Iar la răspunsul nostru afirmativ, demonii înfuriați începeau iar bătăile și torturile.

*

Câte momente de disperare n-am trăit și câte strigăte de durere nu ne-au sfâșiat sufletul! Și în deznădejdea noastră, se năștea iarăși și iarăși strigătul: „Mamă, mamă, de ce m-ai născut?“...

Săracele mamele noastre! Cât au mai plâns, cât au mai suferit și ele! Se rugau și se topeau odată cu lumânarea aprinsă. Și se duceau, rând pe rând. Mama murise, dar eu n-am știut decât mai târziu. A murit cu gândul la mine, visându-mă. Când am aflat vestea, peste ani, la Securitatea din Codlea, am îngenuncheat și am plâns. Au fost lacrimi fierbinți, pe care pentru prima dată le-am vărsat în puscărie.

În cameră, strânsoarea diavolească nu slăbea nicio clipă:

- Ce gândești, banditul?

Și trebuia să răspunzi rapid. Orice ezitare era sinonimă cu minciuna, cu banditismul din tine.

Într-o noapte, frânt de bătaie, de durere, am adormit. Și în acea noapte, Maica Domnului mi s-a arătat în vis. S-a uitat la mine și mi-a spus:

- Va trece și aceasta!

M-am trezit parcă mai puternic, mai vioi, dacă pot spune așa. În orice caz, mai rezistent, căci am îndurat toate pe mai departe și nu m-am prăbușit. Îmi venea să strig de bucuria din suflet! Atunci am știut că Maica Domnului era lângă mine. Și apoi, pe parcurs, în ani, am simțit că Dumnezeu mă ocrotea. M-a scăpat din greutăți, din necazuri, ba de multe ori chiar de la moarte. Cum puteam deci să mă lepăd de El, să spun că nu mai cred? (...)

*

O ultimă vorbă: s-a terminat Piteștiul? Nu s-a terminat. El continuă în societatea civilă. Îl găsești la tot pasul. Te lovești de el la orice răspântie, ca de niște colțuri pe care nu le dorești.

Piteștiul apare și în multiplele jocuri politice.

Astăzi, alții au suferit, nu tu. Tu ești dat la lada de gunoi! Copiii nu știu nimic despre pătimirile poporului român, despre rezistența anticomunistă din munți, despre Pitești, Gherla, Canal și altele, dar trebuie să învețe că a existat un holocaust al poporului evreu... (...)

*

Rămâne ca analiștii altor timpuri să cerceteze, să disece, să felieze multiplele aspecte ale Fenomenului Pitești și, bineînțeles, să dea sentința cea mai obiectivă asupra jertfei noastre.

Căci sângele vărsat pe lespezile Piteștiului a fost dramul de jertfă adus de noi pe altarul patriei."

Dr. Corina MIHĂESCU

Cercetător științific I, CNCPCT

Bungherii - o ceată de feciori specială* (I)

Schimbările spectaculoase, putem spune, pe care le-au adus ultimele două secole în lume și în viața omului i-au schimbat într-atât stilul de viață și de gândire, încât ruptura de societatea tradițională este bruscă, ireversibilă și aproape totală. De aceea, atunci când este vorba, mai ales, de instituțiile de bază ale comunității tradiționale, omul modern are nevoie de explicații pentru a le înțelege la justa lor valoare. De ce? Pentru că, pentru el, aceste instituții au devenit, în prezent, mai mult moduri de socializare și de prezentare a unui spectacol, lucruri aproape formale și lipsite de profunzimea semnificațiilor și legăturii pe care ele le aveau cu societatea tradițională.

În satul tradițional, era obiceiul ca femeile căsătorite să intre în casele cu fete de măritat și să spioneze dacă fata e gospodină, dacă știe să lucreze, spunând mamelor de băieți care fată ar fi mai potrivită pentru flăcăul lor. Dar și băiatul care cunoștea o fată o urmărea dacă este curată, dacă e gospodină, apoi le spunea părinților lui. Dacă cu toții erau de acord, se căsătoreau. Părinții nu dădeau voie să se căsătorească dacă unul dintre tineri nu le era pe plac, iar cuvântul lor se respecta cu sfințenie.

Pe lângă alte instituții premaritale, cum ar fi șezătoarea, hora și nedeile, ceata de feciori este și ea una dintre instituțiile fundamentale ale societății tradiționale românești, născută din nevoia comunității de a face să se cunoască la vârsta premergătoare căsătoriei, în condițiile în care comunicarea dintre oameni, călătoria lor dintr-un loc în altul se făceau cu greutate, mijloacele mass-media nu existau, cărți se tipăreau puține și erau scumpe, oamenii „de rând” neavând acces la ele, iar acest subiect era considerat tabu de către comunitate și familie.

Ceata era constituită, în perioada sărbătorilor de iarnă, din feciori de 16-20 de ani, uneori având aparența unui grup de colindători, prilej cu care tinerii se cunoșteau și deveneau prieteni pentru tot restul vieții. Scopurile erau legate însă și de formarea unei păreri despre fetele de măritat, mai ales cu ocazia colindatului, prilej de etalare a zestrei și a priceperii culinare a fetei. Dar pe parcursul anului, ceata desfășura și alte activități: organizarea jocurilor [Silvia Ciubotaru, *Nunta în Moldova: cercetare monografică*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași, 2000, p. 35.], băgarea în joc a fetelor, frecventarea

Urșii din Sadova care îi însoțesc pe bungheri

șezătorilor și sărbătorirea zilelor onomastice ale persoanelor cu numele de Nicolae, Ștefan, Vasile, Ion [Vladimir Trebici, Ion Ghinoiu, *Demografie și etnografie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 260.].

În Bucovina nu este consemnată prezența cetei de feciori sub vreuna dintre denumirile din bibliografia de specialitate. Însă funcțiile acestora au fost preluate de diferite moduri de a se asocia ale tinerilor de vârstă premergătoare căsătoriei, dintre care amintim: cetele de colindători, urătorii, mascații sub orice formă, care colindau casele, mai ales ale fetelor de măritat, în perioada Anului Nou și nu a Crăciunului, așa cum era tradiția cetele de feciori din alte zone ale țării.

Una dintre aceste cete este și cea a *Bungherilor*, a căror denumire vine de la denumirea populară de *bunghi*, dată nasturilor, întrucât uniforma lor este ornamentată cu mulți nasturi. Dintru început trebuie să remarcăm că, așa cum se întâmplă, în general, în prezent, și acest obicei și-a pierdut caracterul și funcțiile cetei de feciori și a devenit spectacol pentru comunitate, un mod de a se distra al performerilor și o sursă de câștig pentru perioada Anului Nou.

Criteriul vârstei era strict respectat pentru a putea face parte din ceată. În ceata de feciori tradițională nu aveau acces copiii, până la vârsta adolescenței, deoarece comunitatea veghea la păstrarea curăției lor sufletești și trupești, tocmai pentru că, în cadrul acestor instituții tradiționale premaritale, se practicau anumite ritualuri de inițiere în viața sexuală. Tot datorită acestui fapt, era interzis să facă parte din ceată bărbații căsătorii, pentru a nu fi ispitii de păcatele trupești și a păstra sfințenia familiei.

* Prezentul articol face parte din Proiectul cultural *Bungherii - o ceată de feciori specială*, derulat în anul 2013 de Asociația Pro Culturalia Aurea din București, cu sprijinul financiar al Administrației Fondului Cultural Național.

Bungheri din Câmpulung Moldovenesc (jud. Suceava)

În prezent însă, chiar și din cetele de Bungheri din Bucovina, fac parte și bărbați căsătoriți sau copii după 8-10 ani, iar obiceiul le vizează pe fetele de măritat mai mult, fiind oprite de „țâgani” și unse cu tăciune, sau prin ironia care li se aduce în public, până când le dau bani, decât spre supraveghere și verificarea compatibilităților, în vederea căsătoriei.

Bungherii din Câmpulung Moldovenesc

Bungherii reprezintă un obicei spectaculos și destul de vechi, dar lipsește din manifestările „oficiale” ale folclorului, având ca scenă de desfășurare piața orașului și unele instituții. În zonă, se spune că Bunghereasca ar data din perioada ocupației austro-ungare în Bucovina, că flăcăii ar fi preluat modul de costumare al generalilor austrieci. Există însă și opinia conform căreia obiceiul ar fi fost „inventat” de un locuitor al Câmpulungului Moldovenesc după anul 1850.

Acum, obiceiul se desfășoară între 31 decembrie-1 ianuarie al fiecărui an, *Bungherii* „colindând” mai ales la restaurantele unde se organizează sărbătorirea Revelionului și unde sunt răsplătiți cu mai mulți bani și băutură, căci un singur gospodar de multe ori nu are posibilitatea să cinstească ceata așa cum ar avea ea pretenția.

În oraș erau, până nu demult, mai multe cete de bungheri care proveneau din cartierele periferice - Valea Seacă, Sihla, Izvorul alb -, părți ale orașului care conservă nuclee ale vieții țărănești. În prezent, însă, s-a conservat doar ceata din Capu' Satului și aceasta sub influența preotului Teodor Giosan, iubitor al

patrimoniului și tradițiilor câmpulungene, și cu coordonarea gospodarilor din acest cartier, cunosători din familie ai acestor tradiții.

Ceata este alcătuită dintr-un număr cu soț de băieți, variind între 4 și 30, pentru a putea „face cruciș” în timpul jocului. Vârsta feciorilor este de la 8 ani până în pragul însurătorii, în prezent putând face parte din ceată și cei cu armata făcută, care erau respinși pe vremea comunismului, pentru motivul că sunt flăcăi de însurat, datorită numărului mic de flăcăi care „se mai bagă în ceată” acum.

Jocul lor, în ritm asemănător cu al Arcanului, durează și până la o oră. Este acompaniat de muzică, în cazul în care câștigul le permite să-și plătească muzicanții, sau fără acompaniament muzical, numai în ritmul strigăturilor (mai ales în cazul cetelor de copii mai mici).

Jocul se desfășoară în cerc, dansurile fiind bunghereasca (în cerc simplu, care se strânge și se extinde), turbina (bungherii merg în șir indian în cerc), pintenii (asemenea cu bunghereasca, numai că, la extinderea cercului, băieții fac o săritură, bătând „pintenii” cizmelor) și papanășii (pintenii fără săritură).

Jocul este însoțit de strigături rostite la extinderea cercului, când muzica cântă mai tare. Atunci când cercul se strânge, acestea lipsesc, fiind înlocuite de „fășcăiturile” băieților sau, pur și simplu, de muzică. Cetele de copii mai mici „fășcăie” (fluieră) la strângerea cercului, deoarece nu au și muzicanți care să-i însoțească. Câteva strigături de joc sunt împletite cu cele inițiatice, atingând, uneori, sfera vulgarului și a pornografiei. Scopul lor este evidențierea grupului, mai ales față de ceilalți feciori, în ochii „mândrelor”, ai fetelor de măritat.

Cei prezenți în Bucovina la cumpăna dintre ani sunt prinși mai mult de spectacol, ignorând ceea ce este, de fapt, rațiunea întrunirii cetei. Ba chiar și în ochii performerilor, actualul lor dans are ca argument păstrarea tradiției, chiar ei ignorând faptul că ceea ce îi leagă este momentul vieții premergător căsătoriei. În ansamblul comunității, ei prezintă dintotdeauna mesajul unei vârste, una dintre unitățile tradiționale de organizare a băieților necăsătoriți, cu rol inițiativ, celulă socială tradițională (în sensul de mod de reunire, cunoaștere și manifestare publică a feciorilor), purtând mai recent și marca unei categorii sociale, a feciorilor de țaran, în localitatea urbană de astăzi.

Pentru cetele de *Bungheri*, strigăturile culese de noi sunt mai mult „cu circuit închis”, ele fiind rar rostite cu toată claritatea în public, dar cunoscute de membrii cetelor. Din partea acestora, există și o oarecare grijă de a păstra moralitatea comunității, însă aceasta dispare atunci când este vorba despre afirmarea grupului sau de spectacol.

Analizând mai în amănunt obiceiul, trebuie să remarcăm că, până în anul 1775, în zona Câmpulungului Moldovenesc erau mai puține serbări populare, căci bărbații nu erau pe la casele lor, fiind plecați în tranșumanță.

În legătură cu originea bungherilor, am consemnat, din surse orale, că aceasta ar fi după anul 1848, când localnicilor le era la îndemână să facă parodie după militarii austrieci și reveniseră bărbații în comunitate, căci *Bunghereasca* este un dans exclusiv bărbătesc.

În anul 1848 are loc cartarea Bucovinei și munții se dau în proprietatea oamenilor, care se cadastrează. Odată cu venirea autorității austriece, au început a fi luați flăcăii la oaste cu arcanul, fapt care a generat răskoale, căci bucovinenii nu voiau să dea bărbați la oastea străină. De aici, *arcanul* (actualmente, dans), în ritmul căruia joacă și bungherii.

Majoritatea bucovinenilor făceau șapte ani de armată, cei mai mulți, la cavalerie, pe armăsari negri, purtând numele de *dragoni* sau *ulani*. Ținuta pe care o vedeau la cei întorși acasă, dar și la alți militari din comunitate, care erau reprezentanții stăpânirii austriece în zonă, au copiat-o adolescenții, fascinați de această ținută pe care se presupune că au introdus-o în jocul bărbătesc, păstrând și specificul acestuia. Mai demult, se făceau bungheri băieții veniți din armata austriacă, nu adolescenții, așa cum se fac în prezent, consemnează surse reprezentând memoria comunitară.

Altă ipoteză spune că, în Câmpulung Moldovenesc [Informator: Mihai Florin Tudorean, 20 ani, liceul, șomer și Aristotel Erhan], bungherii au apărut înainte de Primul Război Mondial, în legătură cu data apariției obiceiului neexistând documente sigure, ci doar mărturii ale tradiției orale. Până atunci, se performau mai multe piese religioase, cum ar fi Irozii și Banda lui Jian, care însoțeau și Bungherii, în acea vreme. Comunitatea consideră obiceiul ca pe o amintire a manifestării generalilor austrieci, care, se spune, veneau în comunitate cu uniforma și aerul lor superior, pe vremea când Bucovina era sub stăpânire austro-ungară. Datele despre mai vechea performare a obiceiului sunt puține. Ceea ce este însă sigur pentru acea perioadă e că textul care se rostea era cu mult simplificat față de cel cules de noi astăzi, fiind compus, în cea mai mare parte, din strigăturile de joc. Cele inițiatice și satirice se pare că s-au dezvoltat mai mult ulterior, unele dintre ele, în perioada comunistă. Remarcăm, totuși, că ceata care s-a mai păstrat în prezent, sub oblăduirea bisericii și a preotului Teodor Giosanu, conservă aceste strigături vechi, de joc, nu și pe celelalte, pe care le-am consemnat la informatori care făceau parte, acum 10-20 de ani din cetele de bungheri din alte cartiere. **(Continuare în numărul următor)**

Text și fotografiile de

Dr. Iuliana BĂNCESCU

Cercetător științific II, CNCPCT

Proiecte culturale

Micul Românaș

Centrul Național pentru Promovarea și Conservarea Culturii Tradiționale continuă să sprijine realizarea Proiectului cultural *Micul Românaș*. Așa că, anul 2014 ne va aduce cea de a III-a ediție a *Micului Românaș*, organizat de Grădinița de Copii cu Program Normal și Prelungit nr. 34.

În fiecare an, tematica aleasă a fost diferită, abordând o sferă vastă: ateliere practice, destinate să familiarizeze preșcolarii cu meșteșugurile populare și ocupațiile tradiționale (confeccionarea mărtișoarelor, frământatul și coptul pâinii), concursuri care să îi determine să își însușească trăsăturile portului tradițional, punerea în scenă a unor snoave și legende populare, expoziții de desene și de colaje inspirate de eroi și personaje mitologice, interpretarea de colinde, executarea unor dansuri populare etc.

Obiectivele operationale ale *Micului Românaș*, ediția a III-a, au fost stabilite de către responsabilii de proiect ai Grădiniței nr. 34 și ai CNCPCT, Marinela Oprea și Anamaria Stănescu. Astfel, se continuă organizarea atelierelor de meșteșuguri populare, prin intermediul cărora copiii vor fi inițiați în tainele prelucrării lutului și în transformarea acestuia în obiecte

utilizate într-o bucătărie. De asemenea, sunt urmărite memorarea denumirilor pentru vasele tradiționale din ceramică și însușirea raportului dintre utilitatea și frumusețea unui vas de către preșcolarii.

Începând cu luna martie a anului 2014, va demara Concursul de ecologie și etnologie *Povestea unui grădinar*, desfășurat pe o perioadă de trei luni.

Fiecare unitate participantă trebuie să realizeze o mică grădină de legume, în curtea instituției sau în altă locație. Preșcolarii, sub îndrumarea cadrelor didactice și a părinților, vor avea sarcina de a îngriji plantele sădite.

La final, *micii grădinari* fac un album foto, pe care îl vor prezenta juriului sub forma unei hărți evolutive (carton, expandat etc.). Simultan, vor susține o expunere scurtă despre efectele benefice ale plantelor și legumelor respective asupra organismului uman, expunere fundamentată pe informațiile dobândite de la cadrele didactice și din mediul familial despre *leacurile din bătrâni*. Prezentarea va fi însoțită de un CD/DVD cu înregistrări video, care să dovedească principalele momente din perioada *grădinaritului*: sădire/plantare, îngrijire, recoltare.

Anotimpul rece va aduce încă un concurs de gastronomie, numit *A mânca nu e rușine, când mănânci ce se cuvine*. De această dată, copiii trebuie să prezinte în fața juriului mostre din preparate culinare tradiționale specifice Crăciunului și Anului Nou. La prepararea alimentului trebuie folosită, într-o cantitate mai mare sau mai mică, mierea. *Bucatele alese* sunt preparate în cadrul unui atelier de gastronomie tradițională, de către bucătărese, sub privirile preșcolarilor și îndrumarea cadrelor didactice.

Unitățile participante trebuie să desemneze un grup de participanți, format din 1-3 preșcolari/elevi. Aceștia prezintă în fața juriului modalitatea de preparare a alimentului tradițional și semnificația rituală a acestuia în ansamblul obiceiurilor hibernale. De asemenea, trebuie să explice necesitatea consumului de miere și proprietățile curative ale acesteia. În momentul expunerii, preșcolarii vor fi îmbrăcați în costume populare.

Toate acestea contribuie la demersul de educare a generațiilor tinere prin intermediul culturii populare materiale și imateriale.

Vă vom aduce la cunoștință prezentările pe larg ale fiecărei secțiuni a proiectului și rezultatele obținute, imediat ce acestea vor fi puse în practică.

Anamaria STĂNESCU

Referent de specialitate, CNCPCT

Agenda*

Alba

30 noiembrie-1 decembrie – Alba Iulia

Spectacole folclorice dedicate Zilei Naționale a României.

5 decembrie – Blaj

„Icoana din Sufletul copilului” - expoziție de icoane realizate de copii.

4-8 decembrie – Bruxelles (Belgia)

Spectacol folcloric prezentat de ansambluri și formații din județul Alba.

12 decembrie – Alba Iulia

„Interferențe culturale - județele Alba și Cluj” - expoziții foto și spectacole.

13 decembrie – Alba Iulia

„Cu colindul prin țară” - spectacol de colinde cu ansambluri de amatori din județ.

14 decembrie – Câmpeni

„O, ce veste minunată!” - spectacol de colinzi cu grupuri de colindători din Munții Apuseni.

17 decembrie – Alba Iulia

„Magia Crăciunului” - concert susținut de Orchestra de Cameră a Județului Alba.

19 decembrie – Alba Iulia

20 decembrie – Sebeș

Concert de nai și orgă.

*N.R. Informațiile de la această rubrică sunt furnizate de centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale. Pentru confirmări, vă rugăm consultați organizatorii.

Argeș

5 decembrie – Pitești - Biblioteca Județeană „Dinicu Golescu”

Expoziția Județeană de Icoane „Pârvu Mutu” - ediția a IV-a.

7-19 decembrie – Pitești și localități din județ

Festivalul Obiceiurilor Tradiționale de Crăciun și Anul Nou „Florile dalbe” - ediția a XXXIII-a. Faza finală are loc joi, 19 decembrie, la Pitești. Manifestarea este organizată de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeș în parteneriat cu Episcopia Argeșului și Muscelului, Inspectoratul Școlar al Județului Argeș, Primăria și Centrul de Cultură și Artă „George Topârceanu” din Curtea de Argeș, Asociația Folcloriștilor Argeșeni „C. Rădulescu-Codin”, sub egida Consiliului Județean Argeș.

12 decembrie – Pitești - Teatrul „Al. Davila”

„Florile dalbe” - concert-spectacol de Crăciun și Anul Nou al CJCPCT Argeș. Cu acest prilej, se acordă premiile pe anul 2013 în domeniul culturii populare.

● Joi, 12 decembrie, se lansează nr. 12/2014 al *Buletinului informativ* al CJCPCT Argeș.

Bacău

23-24 decembrie – Oituz

„Iată, vin colindătorii!” - spectacole de datini și obiceiuri prezentate de Corul de Copii „Ciripelul” din localitate.

27 decembrie – Bacău

„Alaiul datinilor și obiceiurilor de iarnă” - festival de datini și obiceiuri interjudețean la care participă formații din județele din Moldova.

30 decembrie – Slănic Moldova

„Datini și obiceiuri de iarnă de pe Valea Trotușului”.

Bihor

1 decembrie – Sânmartin

Gala „Vetre Folclorice”. Invitați: Ansamblul „Codrenii Bihorului” - Roșia, Ansamblul „Doina Șteiului” - Ștei, Ansamblul folcloric din Căbești, Ansamblul „Moțuț” - Vadu Crișului, Ansamblul folcloric al Căminului Cultural Șuncuiuș, Ansamblul „Dumbrava” - Bălnaca, Ansamblul „Bărdăuța” - Borod, Ansamblul „Lipka” - Budoii, Ansamblul Căminului Cultural din Borumblaca, Ansamblul Căminului Cultural Tinca, Ansamblul folcloric „Gorboc” din Mișca, Ansamblul „Vatra” -

Derna, Ansamblul folcloric al Căminului Cultural Mădăraș. Soliști vocali: Violeta Gherman, Anca Pavel, Adriana Știube, Monica Blaga, Andrada Crăciun, Ioana Urs, Andreea Suci.

1 decembrie – Sânmartin

Expoziția de icoane pe sticlă a artistei Ileana Vlad și expoziție de obiecte țărănești tradiționale.

1 decembrie – Husasău de Criș

Festivalul de Colinde „Hristos se naște”, organizat în colaborare cu Parohia Ortodoxă Husasău de Criș. Participă formații din Husasău de Criș, Oradea și Tileagd - Tilecuș.

8 decembrie – Aleșd

Festivalul de Colinde „Hristos se naște”, organizat în colaborare cu Parohia Ortodoxă Aleșd. Participă formații din zona Crișului Repede - Aleșd.

13 decembrie – Ștei

Festivalul „Colinde, Colinde”, organizat de CJCPCT în colaborare cu Casa de Cultură „Miron Pompiliu” din Ștei. Participă: Ansamblul folcloric din Căbești, Ansamblul „Doina Șteiului” Ștei, Ansamblul folcloric al Căminului Cultural din Lazuri de Beiuș, Ansamblul „Codrenii Bihorului” din Roșia. Soliști: Anca Pavel, Violeta Gherman, Gheorghe David.

15 decembrie – Roșia

„Zilele Culturii Populare Bihorene - Tradiții și obiceiuri de Crăciun și Anul Nou”. Invitați: Ansamblul „Bărdăuța” - Borod, Ansamblul Căminului Cultural Șuncuiuș, Ansamblul „Dumbrava” - Bălnaca, Ansamblul Căminului Cultural Luncșoara, Ansamblul „Dubașii” - Hotar, Ansamblul „Vatra” - Derna, Ansamblul „Moțuț” - Vadu Crișului. Soliști: Anca Pavel, Violeta Gherman, Ioana Urs, Corina Lele-Ionescu, Mădălina Ilea, Alexandra Paina, Andreea Suci, Andreea Pușcaș.

15 decembrie – Roșia

Expoziție de obiecte țărănești tradiționale.

22 decembrie – Luncșoara

„Zilele Culturii Populare Bihorene - Tradiții și obiceiuri de Crăciun și Anul Nou”. Participă: Ansamblul „Codrenii Bihorului” - Roșia, Ansamblul Căminului Cultural Căbești, Ansamblul Căminului Cultural Lazuri de Beiuș, Ansamblul folcloric din Topa de Sus, Ansamblul „Doina Șteiului” - Ștei, Ansamblul Școlii „Nicolae Popoviciu” - Beiuș, Ansamblul „Keknefelejcs” - Remetea. Soliști: Vlad Ștef,

Simona Cap, Paula Lezeu, surorile Tomele, Florina Morar, Anca Pavel, Violeta Gherman.

22 decembrie – Luncșoara - Sala Căminului Cultural
Expoziție de obiecte țărănești tradiționale.

Bistrița-Năsăud

1 decembrie – Bistrița

„Noi suntem ai României” - concert folcloric extraordinar dedicat **Zilei Naționale a României**.

1-31 decembrie – Bistrița – Art Gallery

Expoziție de icoane.

21-22 decembrie – Bistrița

Festivalul de Obiceiuri Tradiționale „Crăciun tradițional în Bistrița-Năsăud”.

26 decembrie – Spermezeu

Festivalul de Folclor „De ieși gazdă până-n pragu”.

27 decembrie – localități de pe Valea Ilvelor

Festivalul Colindelor de pe Valea Ilvelor „O, ce veste minunată!”.

Botoșani

1 decembrie – Botoșani

„1 Decembrie - Fii român!” - manifestări dedicate **Zilei Naționale a României**.

14 decembrie – Botoșani

„O, ce veste minunată!” - festival coral internațional.

15 decembrie – Botoșani

„Din străbuni, din oameni buni” - datini și obiceiuri de iarnă.

București

● Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, cu sprijinul Ministerului Culturii, organizează:

- 5-19 decembrie - București - Teatrul Național „I.L. Caragiale” -

Foaiere Sala Mică: **Salonul Internațional de Artă Naivă - SIAN** - ediția a XII-a. Vernisajul **SIAN** are loc joi, 5 decembrie a.c., orele 14,00.

Expoziția va fi itinerată la Iași, în perioada 21 ianuarie-3 februarie 2014, la Palas Mall - Sala Atrium.

- 12 decembrie 2013-20 ianuarie 2014 - București - Centrul Național de Artă „Tinerimea Română”: Expoziția națională **Crăciunul și Anul**

Nou în creația populară contemporană - ediția a XXII-a. Vernisajul are loc joi, 12 decembrie a.c., ora 14,00.

5 decembrie-5 ianuarie 2014 – București - Piața Universității
Centrul Tradiției și Creației Populare al Municipiului București (CreArT) organizează a II-a ediție a „Bucharest Christmas Market”.

Buzău

1 decembrie – Buzău - Parcul Crâng, Berca

Spectacole dedicate **Zilei Naționale a României**.

6 decembrie – Buzău - Sala Consiliului Județean
Spectacol de colinde.

19 decembrie – Buzău
Festival național de datini și obiceiuri.

22 decembrie – Buzău - Sala Sporturilor
Spectacol de Crăciun.

Caras-Severin

1 decembrie – Reșița

Reuniunea de Cântări și Muzică „Iosif Velceanu” - ediția a XXVIII-a.

1 decembrie – Reșița și localități din județ

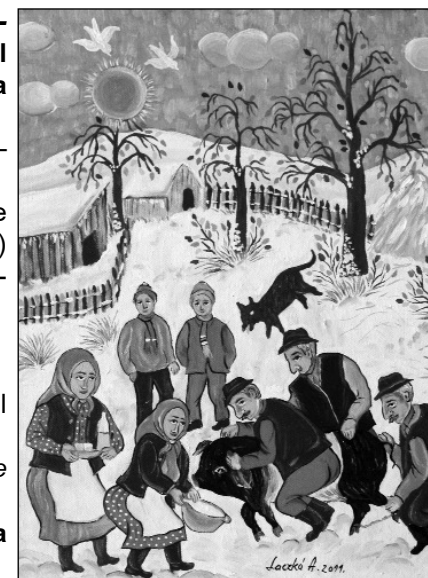
Manifestări complexe dedicate **Zilei Naționale a României**.

15 decembrie – Bozovici

Festivalul de Colinde „La ieslea minunată”.

24 decembrie – Reșița și localități din județ

Manifestări complexe dedicate sărbătorilor de iarnă.

**Aranka Laczko (Târgu Mureș),
Tăiatul porcului**

Constanța

1 decembrie – Constanța - Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Școala nr. 8, Vulturii - Școala gimnazială cu cls. I-VIII

„Ziua Națională a României - Marea Unire - Adunarea Națională de la Alba Iulia”.

3-5 decembrie – Constanța - Colegiul Național de Artă „Regina Maria”, Școala nr. 28 „Dan Barbilian”, Școala nr. 40 „Aurel Vlaicu”, Școala Gimnazială nr. 1 Topraisar, Liceul Tehnologic Valu lui Traian, Murfatlar - Școala „Adrian V. Rădulescu”

„Moș Nicolae” - tradiții și obiceiuri populare, ateliere de creație etc.

5 decembrie – Constanța - Școala nr. 8

„Vine Moș Nicolae” - daruri oferite celor mici de la Fermele nr. 5 și 6 Murfatlar.

6 decembrie – Constanța

„Moș Nicolae (Sânnicoară)” - obiceiuri și tradiții, Șezătoarea „Sfântul Nicolae - puterea binelui”. „Crăciunul în Dobrogea - Colindatul” - spectacol realizat de Centrul Cultural Județean „Teodor T. Burada” Constanța - Biroul pentru Promovarea Culturii Tradiționale, în colaborare cu Școala nr. 23 „Constantin Brâncoveanu” Constanța, Școala Gimnazială nr. 8 Constanța, Școala nr. 20 „Marin Sorescu” Constanța, Școala cu cls. I-VIII Vulturii, Ansamblul „Dobrogeanca” din Tuzla, Centrul Școlar pentru Educație Inclusivă „Maria Montessori”.

12 decembrie – Constanța - Școala nr. 23 „Constantin Brâncoveanu” „Obiceiuri de iarnă la aromânii din Dobrogea” - *Ndriulul nzurdu-seaște* (1 decembrie), *colindătorii (colindarli)*, *focul viu*, *babnicul* (butucul de Crăciun), *liguciarii (aliguciarii)*.

16-17 decembrie – Constanța - Școala nr. 8

„Datini și obiceiuri străbune” - manifestare etnofolclorică organizată în colaborare cu Centrul Cultural Județean „Teodor T. Burada” Constanța - Biroul pentru Promovarea Culturii Tradiționale, cu Poliția Rutieră Constanța și, respectiv, cu Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța.

17 decembrie – Constanța - Colegiul Național de Artă „Regina Maria” Spectacolul „Colinde de Crăciun”.

18 decembrie – Constanța

„Tradiții de Crăciun” - manifestare organizată de Școala Gimnazială „Spectrum” în colaborare cu Școala Gimnazială nr. 8.

18 decembrie – Constanța

„Papu Căciunu (Moș Crăciun) la aromâni” - spectacol de colinde, dansuri, scenete, poezii, realizat pentru copiii de la școlile din județul Constanța care frecventează cursul opțional de Cultură și Tradiții, suținut de Comunitatea Aromânilor din România, filiala Constanța.

19 decembrie – Constanța - Școala Gimnazială nr. 20 „Marin Sorescu”

„Sărbătorile de iarnă în tradiția populară” - Sân Nicoară (Moș Nicolae - 6 decembrie), Ignatul (20 decembrie), Moș Ajunul (24 decembrie), Moș Crăciun (25 decembrie), Colindatul, Anul Nou, Sfântul Vasile.

Covasna

5 decembrie – Târgu Secuiesc, Covasna

6 decembrie – Baraolt

„Vine Moș Nicolae!” - concerte organizate de Centrul Cultural Covasna.

18 decembrie – Turia

Comemorarea a 100 de ani de la nașterea celebrului fotograf André de Dienes (cel ce i-a făcut primele fotografii actriței Marilyn Monore).

● Sâmbătă, 14 decembrie a.c., se lansează, la Sfântu Gheorghe, volumul *Dansuri țigănești în Ținutul Trei Scaune*. Autor: Călin Urza.

Galați

1 decembrie – Galați

Manifestări dedicate zilei de 1 Decembrie - *Ziua Națională a României*.

10 decembrie – Galați

„În luminile rampei” - spectacol de balet și muzică ușoară prezentat de elevii Școlii de Arte.

13 decembrie – Galați

„De iarnă” - expoziție de grup a elevilor Clasei de Artă fotografică a Școlii de Arte.

17 decembrie – Galați

„Sărbătorile de iarnă” - expoziție de arte vizuale.

20-25 decembrie – Galați

„Bucurie de Crăciun” - concerte de colinde tradiționale, expoziții cu produse ale meșterilor populari din județul Galați și ale copiilor din școlile speciale din municipiul Galați.

22 decembrie – Galați

Festivalul de Datini și Obiceiuri de Crăciun și Anul Nou „Tudor Pamfile”. Participă grupuri folclorice și rapsozi din județul Galați și din euroregiunea Dunărea de Jos.

22 decembrie – Galați

Manifestări de celebrare a Revoluției din Decembrie 1989.

26 decembrie – Galați

Spectacol de folclor prezentat de ansamblurile „Doina Covurluiului” și „Doinița Covurluiului” în colaborare cu Teatrul Muzical „Nae Leonard”.

● În această lună, Centrul Cultural „Dunărea de Jos” editează și lansează: volumul 4 (proză) al Colecției „cArtESENȚE (5 decembrie); volumul 16 (poezie) al Colecției „cArtESENȚE (16 decembrie); revista „Dunărea de Jos”, nr 142 (15 decembrie); colecție de cărți poștale cu personalități ale orașului Galați (19 decembrie).

Giurgiu**1 decembrie – Giurgiu**

Ziua României - spectacol muzical-coregrafic prezentat de cursanții Școlii Populare de Arte.

1 decembrie – Giurgiu - Piața Tricolorului

Spectacol folcloric dedicat Zilei Naționale a României, susținut de Taraful „Doina Dunării” al Centrului Cultural Local „Ion Vinea” Giurgiu.

6 decembrie – Giurgiu - Parcul „Mihai Viteazul”

Spectacol folcloric dedicat sărbătorilor de iarnă al Tarafului „Doina Dunării” al Centrului Cultural Local „Ion Vinea” Giurgiu.

7 decembrie – Giurgiu

„Guitarrada” - spectacol-maraton susținut de cursanții Clasei de Chitară clasică ai Școlii Populare de Arte - ediția a XIX-a.

7-8 decembrie – Giurgiu - Parcul „Mihai Viteazul”

Spectacole coregrafice dedicate sărbătorilor de iarnă, prezentate de cursanții ai asociațiilor „Flory Art” și „Millenium Art”.

9 decembrie – Giurgiu

Concert simfonic dedicat sărbătorilor de iarnă, susținut de Orchestra „Valahia” a Centrului Cultural Local „Ion Vinea”.

11 decembrie – Giurgiu - Ateneul „Nicolae Bălănescu”

„Te uită cum ninge, Decembrie” - seară de folk și poezie, organizată de Centrul Cultural Local „Ion Vinea”.

13,15 decembrie – Giurgiu - Parcul „Mihai Viteazul”

Spectacole muzical-coregrafice dedicate sărbătorilor de iarnă, prezentate de cercurile artistice din cadrul Centrului Cultural „Ion Vinea”.

14 decembrie – Giurgiu – Parcul „Mihai Viteazul”

„Fulgi de nea pe portativ” - spectacol de muzică și dans oferit de elevii Școlii Populare de Arte a CJCPCT.

14 decembrie – Giurgiu

„Săniuța muzicală” - spectacol de muzică și dans al elevilor Școlii Populare de Arte din cadrul CJCPCT.

18 decembrie – Giurgiu

Ziua Minorităților Naționale - spectacol muzical-coregrafic realizat de CJCPCT.

18-19 decembrie – Giurgiu

Festivalul Județean de Datini și Obiceiuri de Iarnă „După datini colindăm” - ediția a VI-a.

20 decembrie – Mironesti - Căminul de bătrâni

„Bună vreme, gazd’aleasă” - spectacol de muzică și dans oferit de cursanții Școlii Populare de Arte din cadrul CJCPCT, cu ocazia sărbătorilor de iarnă.

22 decembrie – Giurgiu - Parcul „Mihai Viteazul”

Seară de colinde oferită de cursanții Seminarului Teologic.

Gorj**1 decembrie – Târgu Jiu, localitățile din județ**

Ziua Națională a României - ceremonial religios, militar și civil. Complex de manifestări științifice și artistice închinat evenimentului. Organizatori: Consiliul Județean și Prefectura Gorj, Primăria Târgu Jiu, primării și consilii locale, instituții și așezăminte culturale.

1-6 decembrie – Târgu Jiu

Târgul de Moș Nicolae - ediția a V-a. Parteneri: Școala Populară de Arte, Palatul Copiilor Târgu Jiu, Primăria Târgu Jiu, sub egida Consiliului Județean Gorj.

3 decembrie – Drăgotești

Festivalul-concurs de Folclor „Memorial Nicolae Vlad”.

13 decembrie – Târgu Jiu

„Corală târgujiană” - ediția a VII-a.

16-22 decembrie – Târgu Jiu

Zilele Recunoștinței - complex de manifestări culturale închinare împlinirii a 22 ani de la victoria Revoluției Române.

18 decembrie – Rovinari

„E vremea colindelor - Ziurel de ziuă” - concurs și concert de colinde.

20 decembrie – Rovinari

Datini și obiceiuri de Crăciun: spectacolul artistic „Așa-i datina la noi”, expoziții de carte, artă plastică și fotografie.

21 decembrie – Târgu Jiu

„Alaiul obiceiurilor de iarnă”. Organizator: CJCPCT Gorj; parteneri: Școala Populară de Arte, Ansamblul Artistic Profesionist „Doina Gorjului”, așezăminte culturale din județ. Manifestarea se desfășoară sub egida Consiliului Județean Gorj.

● În perioada 15-24 decembrie, în toate localitățile județului, se organizează suite de manifestări artistice închinare sărbătorilor de iarnă, cu generic divers: „Miracolul Crăciunului”. Colindăm, noi colindăm... iarna”, „Pițărăii”, „Colindețul”, „Tradiții și obiceiuri de iarnă”.

Harghita

1 decembrie – Miercurea-Ciuc

Spectacol folcloric prezentat de Ansamblul Folcloric „Rapsodia Călimanilor” al Centrului Cultural Toplița de *Ziua Națională a României*.

7 decembrie – Bălan

Spectacol folcloric dedicat persoanelor în vârstă, organizat de Primăria orașului Bălan și prezentat de Ansamblul Folcloric „Rapsodia Călimanilor” al Centrului Cultural Toplița.

19 decembrie – Toplița

„Colinde, colinde...” - spectacol folcloric.

Hunedoara

8 decembrie – Deva

Festivalul-concurs de Muzică Corală Sacră „Cu noi este Dumnezeu” - ediția a XXIV-a.

12 decembrie – Deva - Teatrul „Arta”

„Seară de colinde” - spectacol de obiceiuri, datini și colinde de Crăciun.

15 decembrie – Martinești

Festivalul „Călușerul transilvănean” - ediția a XL-a.

Ialomița

13 decembrie – Slobozia

„Sub zăre de soare” - sărbătoarea colindei, festival interjudețean. Participă formații de colindători din județele: Maramureș, Suceava, Mureș, Hunedoara, Tulcea, Argeș, Galați și Ialomița.

Iași

13-14 decembrie – Iași

Festivalul de Folclor „Datini și obiceiuri de iarnă” - ediția a XLVI-a. Participă formații din județele: Bistrița-Năsăud, Botoșani, Iași, Maramureș, Neamț, Suceava, Vaslui, din Cernăuți (Ucraina) și din Republica Moldova.

13-20 decembrie – Iași

Târgul de Crăciun - participă meșteri populari din județ și din județele limitrofe.

● În perioada 27 decembrie-3 ianuarie 2014, au loc festivaluri zonale de obiceiuri de iarnă: 27 decembrie - Tătăruș, 29 decembrie - Târgu Frumos, 30 decembrie - Pașcani, 31 decembrie - Miroslăvești, 3 ianuarie - Hârlău.

Ifov

29 noiembrie-1 decembrie – 1 Decembrie

Zilele Localității - târg tradițional și spectacole folclorice și de muzică ușoară.

1 decembrie – Popești-Leordeni

Ziua Națională a României - spectacol folcloric și de muzică de fanfară.

23 noiembrie – Balotești

„Daruri de Crăciun” - spectacol folcloric.

Maramureș

14-15 decembrie – Vișeu de Sus

„Veniți, creștini, la Viflaim” - festival interjudețean de colinde și datini, coordonat de IGF (Asociația Internațională de Folclor) - ediția a VIII-a.

21 decembrie – Baia Mare- Muzeul Satului

„Crăciun în Maramureș” - ediția a V-a.

22 decembrie – Târgu Lăpuș

Festivalul de Colinde și Obiceiuri de Iarnă - ediția a XXI-a.

22-28 decembrie – Sighetu Marmăției

Festivalul Național al Datinilor de Iarnă „MARMAȚIA 2013” - ediția a XLV-a.

Mehedinți**1 decembrie** – Drobeta-Turnu SeverinManifestări dedicate *Zilei Naționale a României*.**5 decembrie** – Drobeta-Turnu Severin

Gala Premiilor de Excelență.

10 decembrie – Drobeta-Turnu Severin - Casa Tineretului

Spectacol de Colinde.

Mureș**15 decembrie** – Târgu Mureș - Palatul Culturii

Festivalul de Colinde și Obiceiuri de Iarnă „Florile dalbe, Flori de măr” – ediția a XXXIII-a.

15 decembrie-15 ianuarie 2014 – Târgu Mureș

Expoziție de icoane pe sticlă.

Neamț**1 decembrie** – Vânători-Neamț - Centrul Social-Cultural „Mihail Sadoveanu”**Ziua Națională a României** - spectacol folcloric susținut de ansamblurile „Floricea de la Munte”, al Centrului pentru Cultură și Arte „Carmen Saeculare” Neamț și „Dor vânătoresc” din Vânători, de Formația „Datina străbună” din comuna Piatra Șoimului și de alte două formații din comuna Vânători-Neamț, precum și de Corul „Vânătorii lui Ștefan cel Mare”.**4-6 decembrie** – Piatra Neamț - Teatrul de Joacă al Bibliotecii Județene „G. T. Kirileanu”**Zilele Clasei de Actorie** - serie de spectacole susținute pe parcursul a trei zile de către elevii Clasei de Actorie a Școlii Populare de Arte din cadrul Centrului pentru Cultură și Arte „Carmen Saeculare”.**6-8 decembrie** – Piatra Neamț

Festivalul Național de Muzică pentru Copii și Tineret „Cântec de stea” - ediția a IV-a, Festival dedicat tinerilor interpreți de muzică ușoară și tradițională.

13 decembrie – Piatra Neamț - Piața Libertății

Festivalul (Eco) Brazilor de Crăciun - expoziție neconvențională de brazi confecționați din materiale ecologice. La manifestare participă atât Centrul pentru Cultură și Arte „Carmen Saeculare” Neamț, prin Școala Populară de Arte, cât și școlile din județul Neamț.

18 decembrie – Piatra Neamț - Sala Consiliului Județean Neamț

Concert de colinde susținut de Ansamblul Folcloric "Floricea de la munte" al Centrului pentru Cultură și Arte "Carmen Saeculare" Neamț, Ansamblul „Icoane Moldave” al Facultății de Muzică din Piatra Neamț și elevi ai Liceului de Arte „Victor Brauner” din Piatra Neamț.

20 decembrie - Piatra Neamț

Festivalul de Datini și Obiceiuri „Steaua sus răsare” - ediția a 55-a, manifestare desfășurată în aer liber și dedicată tradițiilor legate de sărbătorile de iarnă. Participă grupuri și ansambluri tradiționale din Suceava, Bacău, Vrancea, Iași, Neamț și Republica Moldova.

Olt**1 decembrie** – Slatina și toate localitățile din județ**Ziua Națională a României** - manifestări complexe: simpozioane, expoziții, spectacole.**13 decembrie** – Slatina

Festivalul Județean de Colinde, Obiceiuri și Tradiții Creștine, cu participarea formațiilor de elevi din diferite zone ale județului Olt.

13 decembrie – Urzica, Giuvărăști

„Iarna pe uliță” - festival zonal de colinde.

16 Decembrie – Slatina

Gala Premiilor Anuale ale CJCPCTC Olt - manifestare complexă: expoziții de etnografie și artă culinară, decernarea premiilor pentru meșteri populari, directori, referenți, oameni de cultură, remarcați în anul 2013.

Prahova**1 decembrie** – Câmpina

Spectacol folcloric susținut de Ansamblul Folcloric „Ghiocelul”.

6 decembrie – Drajna

„Moș Nicolae și copiii” - spectacol muzical - ediția a IX-a.

6-13 decembrie – Poiana-Câmpina

Datini și obiceiuri strămoșești de sărbătorile de iarnă.

11 decembrie – Sângeru

Expoziție de caricaturi a artistului Marian Avramescu.

12 decembrie – Vălenii de Munte

Festival național de colinde.

13 decembrie – Câmpina - Casa Municipală de Cultură „Geo Bogza”

Concertul Formației de Cameră „Mercury Quartet” din Marea Britanie.

● În perioada 14 decembrie-24 ianuarie 2014, Grupul Coral „Sostenuto”, al Centrului Cultural „Aurel Stroe” din Bușteni, susține concerte în localitățile: Azuga, Sinaia, Predeal și Bușteni.

● **Pe parcursul perioadei 15-30 decembrie a.c., în toate localitățile din județ, au loc spectacole de colinde și obiceiuri tradiționale de Crăciun și Anul Nou.**

Satu Mare

1 decembrie – Satu Mare

Spectacol folcloric dedicat Zilei Naționale a României.

7 decembrie – Satu Mare

Concursul Literar „În dulcele stil... modern” - ediția a VII-a.

19 decembrie – Satu Mare Galeria de Arte Plastice a Consiliului Județean

Vernisajul Expoziției colective de artă plastică „Salonul de iarnă”.

20 decembrie – Satu Mare

Comemorarea Eroilor Revoluției.

27 decembrie – Negrești-Oaș

Festivalul Datinilor și Obiceiurilor de Iarnă - ediția a XVI-a.

Sălaj

● **Pe parcursul întregii luni, CCAJ Sălaj derulează, în localități din județ, „Programul de promovare a tradițiilor de iarnă”.**

Sibiu

1 decembrie – Sibiu - Sala Polivalentă „Transilvania”

Spectacolul folcloric „Noi suntem români”, organizat de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Cindrelul-Junii” Sibiu, sub egida Consiliului Județean și a Prefecturii

Sibiu. Protagonisti: Orchestra „Lăutarii” din Chișinău, cu soliștii Ne-lu Albu, Viorica Telcean, Alina Pinca, Codruța Rodean, Răzvan Năstăsescu, Stana Stepanescu, Nicu Miță, Daniel Pop, Alexandru Brădățan, Izabela Tomiță, Marcel Părău, Ion Paladi, Lidia Bejenaru, Ioana Căpraru și Grupul „Iza” din Maramureș, cărora li se alătură Nicolae Furdui Iancu, Nicoleta Voica, Aneta Stan, Laura Lavric și Mariana Anghel.

14 decembrie – Sibiu - Casa de Cultură a Sindicatelor

„Iată, vin colindători!” - spectacol de datini și obiceiuri de Crăciun. Participă grupuri de colindători din județul Sibiu și din țară, precum și Ansamblul Folcloric Profesionist „Cindrelul-Junii Sibiului”, alături de soliști consacrați ai folclorului românesc.

28 decembrie – Săliște

Întâlnirea Cetelor de Juni din Mărginimea Sibiului.

Suceava

1 decembrie – Suceava

Ziua Națională a României.

22 decembrie – Suceava

Salonul Anual al Artiștilor Plastici Amatori din județul Suceava.

24 decembrie – Suceava

„Asta-i sara lui Crăciun!” - spectacol de colinde.

27 decembrie – Suceava

„După datina străbună” - parade, spectacol de datini și obiceiuri de iarnă susținut de artiști amatori.

28 decembrie – Suceava

Manifestări dedicate *Unirii Bucovinei cu România.*

Teleorman

1 decembrie – Alexandria

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman și Primăria Municipiului Alexandria, sub egida Consiliului Județean Teleorman, organizează, pe Platoul din fața Casei de Cultură, un spectacol extraordinar prilejuit de *Ziua de 1 Decembrie*. În prima parte - spectacol de muzică populară cu Ansamblul „Burnasul” și invitații săi - Adrian Grigoraș, Mariana Ionescu Căpitănescu și Daniela Condurache, iar în partea a doua - spectacol de muzică ușoară - recitaluri „Haiducii”, Andrea Bănică și Alex Velea.

● **Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman și TVR încep miercuri, 16 decembrie, filmările care vor face parte din manifestările menite a sărbători Ansamblul „Burnasul”.**

Timiș

1 decembrie – Timișoara

Ziua Națională a României - spectacol folcloric prezentat de ansamblurile Centrului Cultural Timiș.

20 decembrie – Timișoara

„Alaiul colindătorilor”; participă formații de colindători din județ.

Vâlcea

1 decembrie – Râmnicu Vâlcea - Parcul „Mircea cel Bătrân”

Spectacol folcloric prilejuit de Ziua Națională a României.

5 decembrie – Râmnicu Vâlcea

Festivalul Național de Poezie „Elena Zărescu” - ediția a II-a.

6 decembrie – Râmnicu Vâlcea - Parcul „Mircea cel Bătrân”

„Uite, vine Moș Nicolae” - spectacol realizat de copiii din grădinițele municipiului Râmnicu Vâlcea.

20-21 decembrie – Râmnicu Vâlcea - Așezământul Cultural și Religios Sfântul Calinic” al Arhiepiscopiei Râmnicului și Piața „Mircea cel Bătrân”

„Din moși-strămoși” - festival de colinde, datini și obiceiuri prilejuite de Crăciun și Anul Nou - ediția a XXII-a.

Ecouri

Manifestări etnoculturale harghitene

Glasp muzicii, calea spre celălalt

De câțiva ani încoace, Asociația Culturală „Ardealul” din Subcetate, județul Harghita, își face tot mai simțită prezența în peisajul activităților culturale ce au ca scop salvarea, promovarea și transmiterea elementelor de cultură tradițională din partea de est a Transilvaniei și, în mod deosebit, din zona Topliței.

Așa se face că, de patru ani consecutiv, se derulează proiectul *Glasp muzicii. Calea spre celălalt* prin care au fost organizate festivaluri folclorice interjudețene sau tabere de etnografie și folclor pentru copii și tineri din diferite zone etnofolclorice ale țării.

Anul acesta, programul Asociației Culturale „Ardealul” a avut două componente/secțiuni: *Tabăra de meșteșuguri* și *Tabăra de folclor*, ambele organizate în parteneriat cu Centrul Cultural Toplița și cu sprijinul financiar al Consiliului Județean Harghita.

La Cabana Secu - Toplița, au fost prezenți, pentru cele două secțiuni, peste 40 de copii și tineri din județele Bistrița-Năsăud, Harghita, Neamț, Suceava.

La *Tabăra de meșteșuguri* s-a lucrat în cadrul a două ateliere: inițiere în arta olăritului, condus de muzeograful Centrului Cultural Toplița, Zorel Suci, și inițiere în confecționarea obiectelor mici de artă decorativă - podoabe -, condus de doamna Elena Iorga din Galați.

Fericirea de pe fața copiilor când finalizau câte un obiect nu se poate exprima; era atât de mare, încât se poate spune că doar și pentru acest aspect, tabăra și-a atins scopul. Și s-a mai întâmplat ceva important la această secțiune a taberei: grupul-țintă l-a constituit un grup de copii instituționalizați, de la Centrul de Plasament din localitatea Subcetate.

Lucrările realizate în această tabără vor face obiectul unei expoziții temporare, care se va organiza la Muzeul de Etnografie Toplița.

Și la *Tabăra de folclor* s-a lucrat pe două secțiuni: cea de interpretare vocală, condusă de doamna profesor Minodora Buzoianu, și cea de interpretare instrumentală, condusă de domnul Dumitru Buzoianu, realizator TVR Cluj și muzicolog, precum și de conducătorul Orchestrei „Rapsodia bucovineană” din Suceava - domnul Ovidiu Svart. Cursanții, pe lângă canto și, respectiv, interpretare instrumentală, au avut și cursuri interactive de cultură tradițională - noțiuni elementare de cultură populară și de prezentare a caracteristicilor de bază ale costumului popular din principalele zone etnofolclorice ale țării, sub coordonarea doamnei Elena Gavriliuțiu, sociolog, CNCPCT București.

Programul taberei s-a încheiat cu două spectacole folclorice foarte apreciate de public, în localitățile Subcetate și Livezi-Ciuc, la care au participat cursanții *Taberei de folclor* și Ansamblul „Rapsodia Bucovinei”, cu soliștii instrumentiști Ovidiu Svart - nai, Eduard Svart - nai și vioară, Alin Mandiuc - țambal și solista vocală Mădălina Senciuc.

Se poate spune că, deși relativ scurtă, perioada petrecută în tabără a fost eficientă, constituindu-se într-o adevărată perioadă de educație în domeniul culturii tradiționale, în care participanții s-au inițiat în deprinderea meșteșugurilor populare sau și-au perfecționat cunoștințele și tehnicile interpretative.

În același timp, organizatorii și-au atins scopul propus prin organizarea acestei manifestări, despre care se poate spune că are toate șansele să devină tradiție.

Un alt proiect al Asociației Centrul Cultural „Ardealul”, aflat la prima ediție, este Festivalul de Folclor *La poalele Hășmașului*. Desfășurat în zilele de 21 și 22 septembrie, în localitățile Livezi-Ciuc și Bălan, și organizat în parteneriat cu Centrul Cultural Toplița, autoritățile locale din Livezi și orașul Bălan, cu Palatul Copiilor Miercurea-Ciuc, filiala Bălan, având sprijinul financiar al Consiliului Județean Harghita.

În proiect, au fost antrenați tineri - 12 soliști vocali din județul Harghita, care au obținut rezultate bune la festivalurile-concurs organizate la nivel interjudețean sau național, dintre care îi menționăm pe: Anastasia Mălina Cioloca, Iuliana Crăciun, Irina Deac și Diana Boțoni, precum și pe cei trei tineri soliști, din județele Suceava și Bistrița-Năsăud: Valentin Berteza (Fălticeni), Andreea Pavelean (Prundu Bârgăului) și Mădălina Maria Senciuc (Suceava), aceasta din urmă fiind și solistă instrumentistă.

Primul spectacol a avut loc pe scena în aer liber din satul Livezi. Soliștii vocali și instrumentiști au fost acompaniați de orchestrele „Arieșul” din Câmpeni (jud. Alba) - formată numai din copii sub 15 ani și „Rapsodia Bucovinei” din Suceava, având în componență mulți tineri instrumentiști. Lor li s-au alăturat membrii Ansamblului Folcloric „Rapsodia Călimanilor” al Centrului Cultural Toplița. Spectacolul s-a bucurat de aprecierea unui numeros public. Precizăm că acest spectacol s-a desfășurat într-un context mai larg, de activități culturale care au făcut parte dintr-un proiect derulat de Asociația „Livezi Părinți - Profesori”.

Și la Bălan, mesagerii folclorului s-au bucurat de un public numeros, care au aplaudat la scenă deschisă, evoluțiile tinerilor soliști și ale celor două orchestre - „Arieșul”, condusă de Gheorghe Bădău și, respectiv, „Rapsodia Bucovinei”, condusă de Ovidiu Svart. La ambele reprezentații ale acestui proiect, spectatorii s-au bucurat și de recitalul susținut de cunoscutul solist de muzică populară Ștefan Isac din Caransebeș.

Elena GAVRILUȚIU

Șef birou, CNCPCT

Viorel CIUBĂCĂ

Președintele Asociației Centrul Cultural „Ardealul”

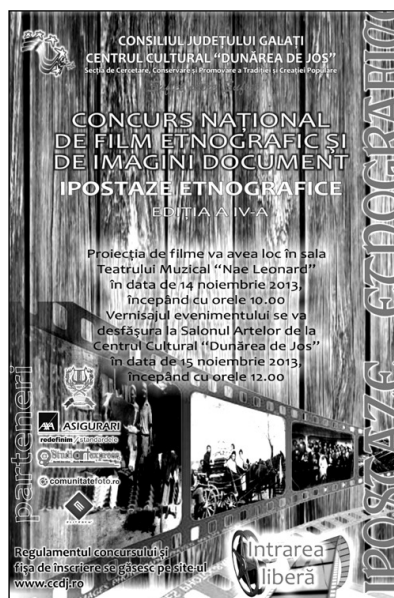
„Ipostaze etnografice” la Galați

În perioada 13-15 noiembrie, Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați a organizat o manifestare ce a adus în fața spectatorilor (puțini, din păcate, cu excepția galei de decernare a premiilor din ultima zi) creații cu temă etnografică din domeniile fotografiei și filmului documentar.

Dacă secțiunea de imagini (fotografii) document era la cea de-a doua ediție, cea de film etnografic își făcea debutul în orașul dunărean, un cunoscut și apreciat centru de cinematori, înainte de 1990.

În acest moment, festivalul-concurs de la Galați este singurul din țară cu această tematică, ceea ce a făcut ca această primă ediție să așeze ștacheta la înălțimea la care se află documentarul etnografic românesc, fără pretenția însă de a afirma că filmele proiectate pe ecranul sălii Teatrului Muzical „Nae Leonard” ar fi singurele produse la noi în ultimii doi-trei ani. Dar dacă acum ceva ani - și mă refer aici în special la Festivalul „Ethnos” de la Bacău -, televiziunile românești erau prezente în număr mare și cu producții uneori de o calitate indiscutabilă (atât din punct de vedere artistic, cât și din punct de vedere al calității informației științifice), acum doar *Antena 3* a propus o reconstituire a „Desfăcutului de făcătură pe Valea Cosăului”. Din fericire însă, centrele județene din Argeș, Olt, Dâmbovița, Mureș, Alba și Maramureș, precum și Muzeul Județean Arad au prezentat filme interesante și bine documentate.

Merită remarcate aici - cu trimitere în special la etnologia de urgență - filmul prezentat de Felician Săteanu din Baia Mare (o reconstituire bazată pe o valoroasă cercetare științifică), cel al lui Valeru Ciurea din Slatina (un portret de excepție al încondeiatorului de ouă Tudor Diaconeasa), precum și cel al lui Sorin Mazilescu, director al Centrului Județean pentru

Concursul Național de Imagini-document „Ipostaze etnografice” - Galați, 13-15 noiembrie 2013

Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeș, cu un comentariu inteligent, care se ferește de clișee.

Specifice cercetării de teren au fost filmele lui Ștefan Scărlătescu din Târgoviște (observații discrete ale faptelor etnologice descrise într-o manieră frustă, dar bazate pe o solidă cercetare anterioară), precum și filmul Ralucăi Bârsan din Târgu Mureș, un interviu revelator de interesante și inedite informații „despre șezători și alte lucruri vechi”.

În buna și serioasa tradiție a filmului etnografic-didactic s-au încadrat producțiile cercetătorilor Gabriel Hălmăgean și Sorin Sabău din Arad, în vreme ce Ioan Liuț din Reșița, cu „Ignatul”, a făcut ca etnologia gastronomică - un gen de documentar mai rar întâlnit în festivaluri - să fie și ea prezentă la Galați.

Ca o concluzie generală, se poate afirma că tehnica digitală, din ce în ce mai accesibilă la nivelurile ei de vârf, a adus un plus de calitate filmelor actuale, care uneori au încântat prin imagine, așa cum a fost cazul cu filmul lui Sorin Grecu din Cluj-Napoca sau al Danielei Floroian și Marius Moga din Alba Iulia.

Juriul, avându-l ca președinte pe Ion Filip (regizor de film în Televiziunea Română încă de la înființarea acesteia, din 1956) și ca membri pe

Festivitatea de premiere

Fotografii din Arhiva Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați

Nicolae Sburlan, președintele Asociației Fotografilor din Galați, Maximilian Popescu (o veche cunoștință de pe vremea festivalului de la Bacău, fost cunoscut cineamator), Anișoara Ștefănuță (cercetător la Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați) și pe subsemnatul, a avut o grea sarcină în a stabili palmaresul acestei prime ediții a Concursului Național de Film Etnografic „Ipostaze etnografice” de la Galați:

Marele Premiu: Sorin Grecu (Cluj-Napoca) - *Povestea ceterașului fără o mână;*

Premiul I: Sorin Mazilescu (Pitești) - *Dan Gherasimescu - Omul Pasăre al românilor;*

Premiul II: Felician Săteanu (Baia Mare) - *Tradiții uitate - despre in și câneapă;*

Premiul III: Sorin Sabău (Arad) - *Împletitul nuielor la Ineu;*

Premii speciale: Valeru Ciurea (Slatina) - *Carte de învățătură* și Ioan Liuț (Reșița) - *Ignatul.*

***

Concursul de imagini-document a cuprins două secțiuni: *Țăranul Român*, un concurs de fotografie pe suport digital și *Din amintirile bunicilor*, ce a reunit colecții de fotografii vechi din județul Galați.

Ca și în cazul filmului, am remarcat la prima secțiune calitatea tehnică a imaginii, precum și arta punerii în cadru a subiectului, unele fotografii părându-mi-se absolut remarcabile. Păcat însă că puține dintre ele s-au încadrat în genul etnografic cerut de organizatori. Iată palmaresul:

Premiul I: Raul Pîsuc (Sighetu Marmăției, Maramureș) - *Olăritul;*

Premiul II: Vlad Dumitrescu (Brașov) - *Acasă;*

Premiul III: Radu Lazăr (Sighetu Marmăției, Maramureș) - *Pâine proaspătă;*

Mențiuni: Adriana Cuciureanu (Târgoviște, Dâmbovița) - *Împărțirea păsatului.*

Colecționarii secțiunii de fotografie veche merită tot respectul pentru pasiunea lor, care au transformat fotografiile de familie în adevărate documente ale epocii în care au fost făcute. Încurajarea acestora este o inițiativă ce merită salutăată și, cred, urmată și de alte centre din țară.

Premiul I: Ina Panamarcuic (Galați);

Premiul II: Ecaterina Hulea (Odaia Manolache, com. Vânători, Galați);

Premiul III: Gabor Titi (Liești, Galați);

Mențiuni: Andreea Jalbă (Galați).

La final, în consens cu toți cei ce au adresat câteva cuvinte la gala de decernare a premiilor, felicit Centrul Cultural „Dunărea de Jos” pentru grija cu care a organizat Concursul Național de Film Etnografic și de Imagini-document „Ipostaze etnografice”, cu o mențiune specială pentru colegile noastre de la Galați, doamnele Anișoara Ștefănuță și Carmen Serea.

Dănuț DUMITRASCU
Consultant artistic, CNCPCPT

Expoziția Națională de Artă Naivă - ediția a XLV-a

Ca în fiecare an, sfârșitul lui octombrie aduce la ea acasă - la Pitești - una dintre cele mai longevive manifestări dedicate artei plastice: Expoziția Națională de Artă Naivă. Zilele de 26 și 27 ale lunii brumărel, neașteptat de însorite, au fost în deplină concordanță cu lumina și culoarea celor aproape 140 de lucrări (pictură și sculptură) reunite pe simezele Galeriei Naționale de Artă Naivă. Ajunsă acum la a XLV-a ediție, manifestarea s-a bucurat anul acesta de prezența a 57 de artiști naivi din întreaga țară.

Programul evenimentului a început cu după-amiaza zilei de sâmbătă, când, ca de fiecare dată, organizatorii (Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeș și Muzeul Județean Argeș) și-au întâmpinat oaspeții pentru o nouă ediție a Colocviului „Puncte de vedere despre Arta Naivă”. Deși, cu această temă, întâlnirea este întotdeauna una *de familie*, prilej de depănare a amintirilor, de prezentare a noutăților în ceea ce privește participările la expoziții și tabere de gen, de lansare a unor albume dedicate Artei Naive și de comemorare a colegilor de breaslă care nu au mai apucat să ne onoreze cu prezența la Pitești, adesea după o îndelungată și fructuoasă activitate.

După obișnuitele discuții legate de organizare, artistul plastic Augustin Lucici, șeful Secției de Artă a Muzeului Județean Argeș, și-a prezentat impresiile vizavi de ediția de față, punctând aspectele pozitive, dar și minusurile acesteia și apreciind per ansamblu activitatea artiștilor naivi prezenți. Domnul Sorin Mazilescu, directorul CJCPCT Argeș, a reafirmat dorința instituției pe care o conduce de a duce pe mai departe, cu responsabilitate, această deosebită manifestare. Trebuie amintit aici că prima expoziție colectivă cu caracter național dedicată Artei Naive a avut loc tot la Pitești, în anul 1969. De asemenea, singura Galerie Națională de Artă Naivă s-a înființat tot aici, în anul 1971, ajungând, în prezent, prin donații, dar și prin achiziții, la peste 900 de lucrări de o reală valoare.

Domnișoara Mădălina Munteanu, reprezentanta Centrului Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale a punctat necesitatea orientării asupra cercetării artei naive românești de azi, cu materializarea unor studii și comunicări care să completeze celebrele, dar

Imagine de la vernisajul celei de-a XLV-a ediții a Expoziției Naționale de Artă Naivă, Pitești, 26 octombrie 2013

insuficientele lucrări ale esteticianului Victor Ernest Mașek, care au punctat recunoașterea și începuturile Artei Naive din România.

Ziua a doua a manifestării (duminică, 27 octombrie) a culminat cu vernisajul expoziției, moment așteptat în egală măsură de artiștii prezenți și de numeroșii iubitori ai Artei Naive.

Au ținut câte un scurt cuvânt: Florin Tecău, vicepreședinte al Consiliului Județean Argeș, dr. Sorin Mazilescu, directorul CJCPCT Argeș, Spiridon Cristocea, directorul Muzeului Județean Argeș, Sevastian Tudor, directorul Teatrului „Al. Davila” din Pitești, Costin Alexandrescu, fostul director al CJCPCT Argeș și unul dintre inițiatorii primei ediții a manifestării, artistul plastic Augustin Lucici și subsemnatul.

A urmat apoi înmânarea diplomelor de participare, precum și a premiilor, după cum urmează:

Premiul pentru pictură „Dr. Ioan Grigorescu”, oferit de CJCPCT Argeș: Filip Vasile (Baia Mare, Maramureș), pentru lucrarea „Portret”;

Grupul participanților la eveniment

Premiul pentru sculptură „Din Vasilescu”, oferit de Muzeul Județean Argeș: Nicolae Ioana (Stâlpeni, Argeș), pentru lucrarea „Primarul, doctorul și preotul”;

Premiul tinereții, oferit de CJCPCT Argeș: Viorica Dobrotă (Galați), pentru lucrarea „La muls”.

La final, trebuie amintit că participanții din acest an se regăsesc, alături de creațiile lor, într-un catalog realizat în condiții grafice deosebite de către CJCPCT Argeș. Sperăm ca acest lucru să se repete la fiecare din edițiile viitoare, ca o mărturie peste ani a artei naive din România.

Pr. Cosmin BLOJU

Fotografii de Sorin Dănuț RADU
CJCPCT Argeș